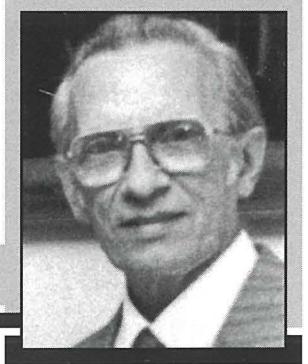

Tfal, Horġa u Sekulari... f'gieħ San Franġisk

Guido Lanfranco

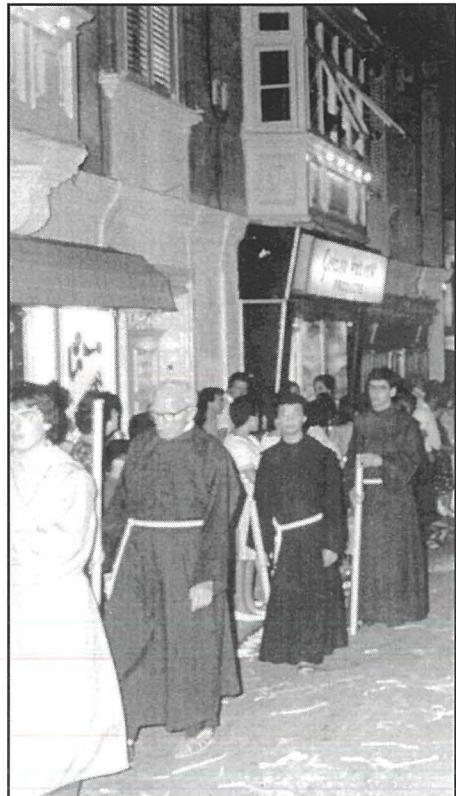
Kulħadd jaf bil-patrijiet ta' San Franġisk, għalhekk m'għandix għalfejn nikteb dwarhom, imma hemm uħud li ma jafux affarrijiet oħra assoċjati magħhom u mal-qaddis imsemmi. Hawn fil-parroċċa tal-Madonna tas-Sacro Cuor konna naraw individwi oħra libsin ilbies Franġiskan, imma mhux patrijiet.

Tfal

Minbarra l-abbatini li daż-żmien jilbsu ta' Franġiskani, xtaqt insemmi tfal oħrajn, mhux daqshekk komuni, li qabel it-tieni gwerra dinjija konna narawhom jiġgerrew fit-toroq biċ-ċoqqa Franġiskana. Kien hawn żewġ tipi ta' libies għal dawn it-tfal. L-aktar frekwenti li konna naraw kienu jkunu subien ċkejkni libsin ta' Sant'Antnin ta' Padova. Il-libsa tagħhom kienet tkun fuq il-griz jew aktar skur, bħal tal-Franġiskani Konventwali. Dawn it-tfal kienu jlibbsuhom hekk għax il-ġenituri tagħhom ikunu għamlu xi weghħda lil dan il-qaddis għall-fejqan minn xi marda jew għal twelid tajjeb. Kienu jiddeċiedu li jlibbsu lit-tifel ta' Sant' Antnin fit-tlettax ta' kull xahar, jew matul Ĝunju kollu, u kien hemm ukoll min ilibbishom is-sena

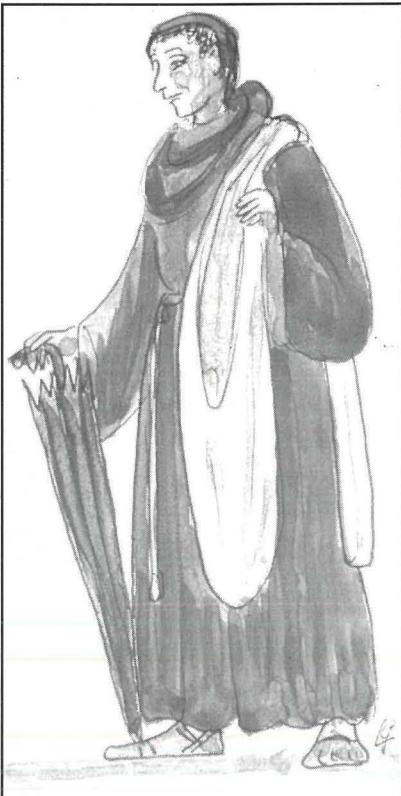
kolla sa certa età; kien hemm subien li konna narawhom jilagħbu l-ballun jew jiġieldu fit-triq, ukoll sa għaxar snin. Kien hemm min ilibbishom labtu magħmul minn biċċa ta' l-istess libsa, biex meta jikbru aktar, minflok jibqgħu jilbsu l-libsa jibqgħu b'dan il-labtu minn taħt.

Tfal oħrajn, imma aktar rari, kienu jlibbsuhom ċoqqa kannella biċ-ċinglu abjad bħalma jilbsu it-terzjarji Franġiskani. Dawn kienu jlibbsuhom hekk dawk il-ġenituri li kienu jkunu għamlu weghħda direktament lil San Franġisk, għax ixaqilbu aktar lejn il-patrijiet minuri tal-parroċċa tagħna milli dawk konventwali li f'Tas-Sliema m'għandniex. Lil dawn ukoll kienu jlibbsuhom f'ċerti ġranet u żminijiet skond il-weġħda. Il-helwa hi li l-weġħda tagħmilha l-omm u minflok tilbes hi, jilbes u jsofriha t-tifel!

Ir-ritratt u d-disinn, it-tnejn mill-awtur, juru:

Terzjarju jimxi qabel il-patrijiet (festa 3-VII-1983) u l-ajk bil-ħorġa

Tal-ħorġa

Sa qabel it-tieni gwerra dinjija konna naraw fit-toroq l-ajk jiġbor fit-toroq. L-Ordni Franġiskan twaqqaf mijiet ta' snin ilu bħala Ordni mendikanti, jiġifieri jgħixu fil-faqqar u jiddependu fuq il-ġbir u l-għotjet min-nies tal-post. Għalhekk l-ajk li jkun mal-komunità tagħhom kien joħroġ jiġbor għalihom. L-ajk jilbes bħalhom, imma ma jordnax għass-sagamenti; minflok ajk ngħidulu wkoll lajk, li wara kollox hija l-kelma originali. F'kull żmien u f'kull post kien hemm drawwiet differenti ta' kif kien isir il-ġbir. F'xi postijiet l-ajk kien joħroġ b'karrettun żgħir ta' l-idejn, mhux biss biex jiġbor għall-patrijiet, imma wkoll biex jagħmel qadjiet oħra, fosthom li jmur iġib weraq tal-ħarrub, liedna, rand jew oħrajn biex jifirxuhom fl-art tal-knisja, speċjalment fil-festi, drawwa li kienet għadha sejra fis-snin għoxrin. Kif niftakru jien, l-ajk kien

idur it-toroq bil-lajma, kultant joqghod isaffar jew jghanni minn taħt l-ilsien, iħabbat il-bibien jew iċempel il-qanpiena tal-bieb u jistenna li joħroġ xi ħadd jagħti xi ħaġa. Kien hemm min jagħti xi sold jew tnejn, imma l-aktar li kienu jagħtu kienu jkunu ħobżiet, frott u bżonnijiet oħra. Dawn kien jixxethom fil-ħorġa. Daž-żmien din m'għadniex narawha ħlief f'xi kostum Malti. Kienet tkun maħduma għamlu ta' nvesta twila xi żewġ metri, magħluqa mit-truf kollha, u miftuħha biss b'qasma ta' xi żewġ piedi fin-nofs. B'hekk meta l-ajk jixxetha fuq spalla waħda, kienet tifforma bħal xkora quddiem u oħra wara dahru. Din il-ħorġa mhux l-ajk biss kien jużaha, imma kienet drawwa ta' hafna rgiel mill-irħula li jgorruha magħhom kull fejn imorru. Meta s-sema jkun imsaħħab fix-xitwa kien joħroġ bl-umbrella,

preferibbilment ta' lewn griz, imma ġie li wkoll fis-sajf kien jiftaħha fix-xemx taqlī.

Terzjarji

Fil-proċessjonijiet tagħna naraw jipparteċipaw il-patrijiet Frangiskani bix-xemgħa fidhom, imma jimxu qabilhom, wara s-salib tal-kleru, ikun hemm (dari kienu numerużi aktar) irġiel libsin iċ-ċoqqa u c-ċinglu, membri tat-Terz' Ordni, jew kif huma magħrufin ukoll ta' l-Ordni Frangiskan Sekulari. Din iċ-ċoqqa ilhom jilbsuha sa mill-1902 meta saret l-ewwel vestizzjoni, imma ġa kien hemm xi membri fl-1883 fit wara li ġew il-patrijiet fl-1881; anzi nisa fit-terz' Ordni ġa kien hemm sa mill-1875. Fil-proċessjonijiet in-nisa jilbsu l-labtu ta' San Frangisk, u jimxu wara l-bandalora tagħhom.

Victor's Jewellery

7, Tower Road, Sliema

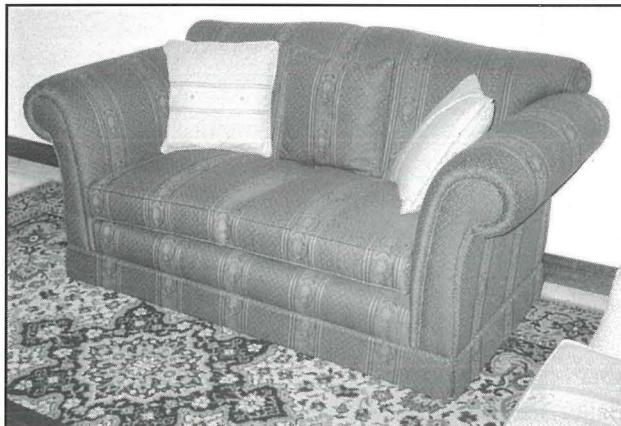
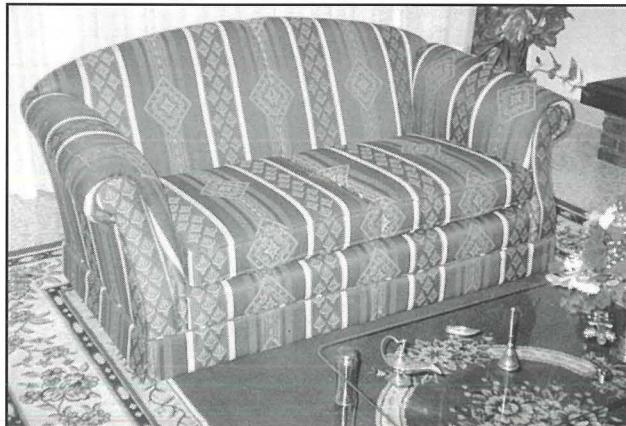
The First Jeweller in Tower Road, Sliema

Filigree Goods & Other Souvenirs Presentation Goods for All Occasions

A large and comprehensive stock of goods with competitive prices for:

- Gold • Silver • E.P.N.S. • Crystal Goods • Precious Stones •
- Pearls • Clocks & Watches •

Come and see for yourself, or telephone 2133 8460

Chesterfield

Upholstery & Interiors
Re-Upholstery Accepted

Rudolph Street, Sliema SLM 14, Malta

E-mail: chesterfield@euroweb.net.mt • Tel: 2134 5063 • Mob: 9942 2083